

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДИЦА" № 2, ТЕЛ.: 8119 443, ФАКС: 988 44 05, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

X

ДО

КОАЛИЦИЯ „ДЕТСТВО 2025“
E-mail: childhood2025@gmail.com

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА
ДЕЦАТА
E-mail: office@nmd.bg

На Ваш № 28 от 19.01.2021 г.

ОТНОСНО: Процесът на деинституционализация на грижата за деца

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Процесът на деинституционализация на грижата за деца в България е сред най-мощните и успешни социални реформи, в резултат на който постигнахме съществени резултати. Тези резултати нямаше да бъдат възможни без да е налице целенасочена политика, ясно лидерство на процеса, както и непрестанните усилия на всички ангажирани страни. Правилното и ефективно осъществяване на реформата, в съответствие с международните практики и стандарти винаги е било и ще продължава да бъде сред основните приоритети на Министерството на труда и социалната политика (МТСП), в контекста на прилагането на основния принцип, че най-добрата среда за отглеждането и възпитанието на всяко дете е семейната.

Както знаете, в момента се изпълняват мерките от приетия през 2016 г. Актуализиран план за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България“ (Актуализиран план), като две от мерките в него са насочени конкретно към закриване на домовете за медико-социални грижи за деца (ДМСГД), които се управляват от Министерството на здравеопазването (МЗ) и на домовете за деца, лишени от родителска грижа (ДДЛРГ), които се управляват от общините. Сроковете за изпълнение на посочените две мерки от Актуализирания план са заложили и известни още при приемането на Плана през 2016 г. и дори бяха по-ранни от сегашните. Ангажиментите за закриване на ДМСГД и ДДЛРГ са уредени и на законово ниво в приетия през 2019 г. Закон за социалните услуги, с който срокът за закриването на тези институции беше удължен до 1 януари 2021 г., с изключение на домовете за медико-социални грижи за деца във Варна, Кърджали, Плевен и Стара Загора, които се закриват до 31 декември 2021 г. Важно е да

се подчертае, че независимо от сроковете за закриването на ДМСГД и ДДЛРГ, пред нас и пред останалите отговорни органи и институции винаги са били и ще продължат да бъдат на първо място най-добрият интерес на децата и опазването на тяхното здраве и живот. Тези принципи стоят и в основата на всички действия и мерки, осъществявани в изпълнение на реформата за деинституционализация на грижата за деца чрез прилагането на индивидуален подход, съобразен със специфичните потребности на всяко дете.

С писма № 91-00-98/25.01.2021 г. и № 48-00-103/25.01.2021 г. министърът на здравеопазването Ви е представил подробна информация за цялостния процес по извеждането на децата от ДМСГД и тяхното закриване. Въпреки затрудненията, които произтичат от нереализиране на проектните дейности, осъществявани от МЗ, необходими за създаване на новите социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и невъзможността за насочване на децата от ДМСГД към подходящи за тяхното състояние специализирани здравно-социални услуги, Агенцията за социално подпомагане (чрез отделите „Закрила на детето” в дирекции „Социално подпомагане”) съвместно с МЗ продължават да полагат всички необходими усилия за подготовка на извеждането на децата. Важно е да се отбележи, че процесът не се свежда само до закриването на разглежданите институции, а е съпроводен с редица мерки и конкретни дейности за осигуряване на подкрепа на децата и прилагане на интегриран подход в грижата за тях.

В подкрепа на мерките, свързани със закриването на специализираните институции за деца, Агенцията за социално подпомагане (АСП) изпълнява проект „Продължаваща подкрепа за деинституционализация на децата и младежите“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОП РЧР) 2014-2020 г., като МЗ е партньор по проекта. По информация, предоставена от АСП, през 2020 г. в рамките на проекта са извършени индивидуални оценки на потребностите на всички деца и младежи от ДМСГД. Оценките са направени от мултидисциплинарни екипи, в които участват и представители на МЗ. Направени са препоръки за необходимата последваща грижа с предложение за подходяща мярка за закрила при спазване на тяхната поредност (реинтеграция, настаняване в семейства на роднини или близки, приемни семейства, осиновяване или настаняване в услуга за резидентна грижа), съобразена с потребностите и интересите на всяко дете. С писмо на АСП с изх. № 9100-0321/24.11.2020 г. са дадени указания за организиране на съвместни срещи между служители на отдел „Закрила на детето“ (ОЗД) към дирекции „Социално подпомагане“, представители на ДМСГД и общинските администрации, с цел предприемане на действия за подготовка и извеждане на децата от ДМСГД, съгласно разпоредбите на действащото законодателство в областта на закрилата на детето. В рамките на срещите са обсъдени и актуализирани планове за грижа, идентифицирана е подходящата за децата социална услуга в общността, която да подкрепи детето в неговото развитие, като са посочени и други общини, в които има подходящи услуги за конкретното дете. Обсъдени са възможностите за настаняване на всяко дете в съществуваща и функционираща като държавно делегирана дейност социална услуга за резидентна грижа за деца, която е подходяща и най-близка до родителите, с цел непрекъсването на контакта дете-родител. В случаите, при които не е било възможно да се осигури услуга в близост до родителите, те са били уведомени и са дали съгласие за преместване на детето при спазване и гарантиране на най-добрия му интерес. Спрямо децата е предприета мярка за закрила при спазване на законодателството и всички противоепидемични мерки. За децата от ДМСГД, които са настанени в Центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания, са организирани и проведени онлайн срещи с представители на услугата и съответния ОЗД, както и лекар от ДМСГД. На срещите са обсъдени случаите на всяко едно дете, като служителите от услугата (социални работници и медицински лица) са запознати с

потребностите на децата. Преместването на децата от специализираните институции се извършва при спазване на противоепидемичните мерки, с осигурен подходящ транспорт и придружаващ медицински персонал. По данни на АСП, към настоящия момент децата в четирите ДМСГД са 277, като 114 от тях предстои да бъдат изведени. За тези деца се предвижда промяна на мярката на закрила чрез реинтеграция, приемна грижа, осиновяване или настаняване в услуги за резидентна грижа. В тази връзка, отново ще бъдат организирани и проведени предварителни срещи между ОЗД, ДМСГД и услугите с цел подготовка на децата за извеждане при спазване на законодателството и противоепидемичните мерки в страната.

Развитието и усъвършенстването на приемната грижа също продължава да е сред основните приоритети на МТСП, като част от политиките за подкрепа на децата и семействата. Важен в тази насока е приносът на проект „Приеми ме 2015“, финансиран по ОП РЧР 2014-2020 г., който се изпълнява от АСП в партньорство с над 155 общини на територията на цялата страна. Срокът за изпълнение на проекта е удължен до 31.12.2021 г. С промени в Закона за закрила на детето (ЗЗДет.), които са в сила от 01.07.2020 г., семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства могат да се подкрепят чрез социални услуги, включващи дейности за набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето. Като социална услуга тези дейности ще се предоставят от общините, а по тяхна преценка могат да бъдат възложени на лицензиран частен доставчик на социални услуги. Предоставена е възможност и на дирекция „Социално подпомагане“ също да извършва цитираните дейности в случаите, когато общината не предоставя социални услуги, които включват тези дейности, и когато няма лицензирани доставчици, които предоставят такива социални услуги (чл. 34а, ал. 4 от ЗЗДет.). Същевременно, за първи път ЗСУ урежда, че дейностите за набиране, оценяване и обучение на кандидати за приемни семейства, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето от семейства на роднини или близки и приемни семейства се финансират от държавния бюджет като една социална услуга по общ стандарт (чл. 45, ал. 4 от ЗСУ). По отношение на мерките за подкрепа на приемните семейства, използвам случая да отбележа, че те могат да ползват някои от допълнителните финансови мерки, приети за преодоляване на предизвикателствата, свързани с разпространението на COVID-19. Така например, приемните семейства могат да получават месечна целева помощ за деца до 14-годишна възраст при обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка (по реда на чл. 16б от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане), като право на тази помощ имат и семействата на роднини или близки, в които има настанени деца. Също така, приемните семейства и семействата на роднини или близки получават помощи по Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) при облекчен режим, независимо от доходите на семейството, включително и новата еднократна помощ за ученици, записани в осми клас (чл. 10б от ЗСПД). По данни на АСП, към 31.12.2020 г. децата, настанени в приемни семейства, са 1 899. През 2020 г. в приемни семейства са настанени 15 деца с увреждания.

Размерът на средствата за отглеждане и възпитание на децата, настанени в приемни семейства, както и за възнаграждения на професионалните приемни семейства, са регламентирани в Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (ППЗЗДет.) и се осигуряват от държавния бюджет по програма „Подкрепа за децата и семействата“ като част от бюджета на Министерството на труда и социалната политика. С промени в ППЗЗДет., в сила от 01.01.2021 г., се регламентира възможност за сключване на споразумения между АСП и общините (когато договарят с приемното семейство по чл. 31, ал. 4 от Закона за закрила на детето е сключен с община) за предоставянето на общините на средствата за отглеждане и възпитание на децата, настанени в приемни семейства, както и за възнаграждения на професионалните

приемни семейства. Също така, с последните изменения на ППЗЗДет. бяха направени промени, свързани с актуализиране на размерите на месечните средства за отглеждане и възпитание на децата, настанени в приемни семейства. Увеличен беше и размерът на допълнителната добавка за дете с увреждане, която се получава към месечните средства (от 75 на сто, на 120 на сто от гарантирания минимален доход). Общият годишен размер на еднократната помощ за превенция на изоставянето и реинтеграция и за отглеждане при роднини или близки и в приемни семейства (отпускана по реда на чл. 48 от ППЗЗДет.) също беше увеличен от 5-кратния на 10-кратния размер на гарантирания минимален доход. С промените в ППЗЗДет. се регламентира и редът за ползване на заместваща грижа от приемните семейства и семействата на роднини и близки, в които са настанени деца по реда на Закона за закрила на детето.

По отношение на поставения от Вас въпрос, свързан с функционирането на Постоянната експертна работна група за подпомагане координацията на изпълнението на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България“ (ПЕРГ), бих искала да обърна внимание, че съгласно Заповед № Р-13 от 01.02.2019 г. на заместник министър-председателя г-н Томислав Дончев (изменена със Заповед № Р-100 от 01.07.2020 г.), съпредседатели на ПЕРГ са председателят на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) и изпълнителния директор на фондация „Сийдър“, която е част от Коалиция „Детство 2025“. Организационно-техническото обслужване и координацията на дейността на ПЕРГ се осъществява от ДАЗД, а не от МТСП. В ПЕРГ министерството участва само с двама свои представители и съответните им заместници.

В заключение, отново използвам случая да отбележа и да Ви уверя, че независимо от поставените срокове за закриване на ДМСГД, действията, предприемани от МТСП и АСП, винаги са били и ще продължат да са насочени към гарантиране на правата и интересите на децата в съответствие с техните индивидуални и специфични потребности. Отчитайки, че основната цел на процеса на деинституционализация е не самото извеждане на децата от институциите, а цялостно подобрене на начина им на живот, включително и качеството на грижа за тях, поставените срокове не трябва да са причина за предприемане на прибързани и недостатъчно добре обмислени действия, с които може да се застраши живота, здравето или безопасността на децата. Тъй като голяма част от децата, настанени в ДМСГД, са с тежки здравословни проблеми, изискващи сериозни специализирани грижи, извеждането им, особено в този критичен момент, следва да се извършва при детайлна оценка на потребностите, предварителен подготвителен период на самите деца и прецизно планирана последваща грижа за тях. По данни на АСП, при идентифицирана потребност от специализирана медицинска експертиза ще бъде сформиран екип от специалисти на национално ниво – психиатър, невролог, травматолог, педиатър и др., в зависимост от диагнозата на детето, които при необходимост да извършат допълваща оценка на потребността от полагане на специализирани медицински грижи.

X

ДЕНИЦА САЧЕВА

Министър на труда и социалната политика